

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion, Sive Manuale Confessariorum Et Poenitentium

Azpilcueta, Martín de

Antverpiæ, 1625

Primum ob oculos proponet nobis peccantibus animæ nostræ dignitatem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41661

ELENCHVS PRÆLV-
DIO RVM.

Primum ob oculos proponet nobis peccantibus animae nostrae dignitatem.

Secundum, eius vires, & potentias sensitivas.

Tertium, eius vires, & potentias intellectivas.

Quartum, finem ultimum & beatitudinem, in quam creati, & redempti sumus, & miseriam aeternam, quam cauere debemus.

Quintum, animae passiones & habitus, quibus in merita, vel demerita mouemur.

Sextum, animae actus humanos, quibus in aeternam beatitudinem, vel miseriam itur.

Septimum, quae sint merita, & demerita.

Octauum, membra demeriti in peccatum originale & actuale.

Nonum peccati actualis varia genera, & quid sit peccatum mortale, & quid veniale: & quibus notus peccatum mortale à veniali discernatur.

Decimum, penitentiae sacramentum, & eius partes.

DE ESSENTIA ANIMAE
RATIONALIS PRÆLV D. I.

SYMMARIVM.

- 1 Anima quid sit, diffinitur.
- 2 Diffinitio genere & differentia constare debet.
- 3 Animam qui dixerit corpoream, aut mortalem heretici.
- 4 Animam unam tantum esse in homine contra glossam.
- 5 Animam rationalem veram formam substantialem corporis esse.
- 6 Anima rationalis quem in finem creata.
- 7 Gratia & operibus, & non sola fide hominem saluari.
- 8 Gratiam primam nemo de condigno meretur.
- 9 Iustus fit nullus, nisi per merita Christi, nec per illa, lege priuata, nisi sic & sic communicata.
- 10 Christi anima quo tempore iusta & beata effecta.
- 11 Maria, Ioannis, & Hieremie anima quando iuste facta.

10 Anima
10 Anima
10 Deus totu
10 Christi cor
11 Anima
12 Anima
13 Intellectu
14 Anima
cere,
15 Scientia ha
15 Animam
fit har
16 Peccatur q

do corpore, pa
Ob quod ait S
alios inspicunt,
deserentes sua m
Dei insignita im
spiritu, recepta s
bonitatis, rationu
1 Secundo, qu
nulli vnquam
gnitione plene
mae, qua tradi
niscius ille Th
ru phisici, organ
stro propolito
subsistens, incorp
do infunditur cor
dinem, per gratia
2 Dixi, Substan
tia debet conf
theoriam Arif
nus sibi Bart.
tia, esse genus
mana est subita
trario omnis i
Dixi, per se s
rum, & à sensu
per se subsister

- 10 Anima humanam imaginari parvulus membri distincta, error.
- 10 Anima tota in toto corpore, & tota in qualibet eius parte.
- 10 Deus totus in toto orbe, & totus in qualibet eius parte.
- 10 Christi corpus totum in tota hostia, & totum in qualibet eius parte.
- 11 Anima non est homo sed pars hominis.
- 12 Animam asserere non esse formam substantiale hominis hereticum.
- 13 Intellectus dicti Pauli, de interiore & exteriori homine.
- 14 Anima sedem esse cor, & illam in sanguine habitare & crescere, ut intelligendum.
- 15 Scientia haec potius discenda, quam alia.
- 15 Animam, Deum & Angelos, putans corporeos an peccet, & sit hereticus.
- 16 Peccatur quibus modis credendo de anima, & num. 17.

E praefata essentia animae rationalis dicimus sequentia. Primo, quod multi, qui corpori magis, quam animae indulgemus, parum auscultamus illud a Venite, audite, & narrabo, omnes qui timeus Deum, quanta fecit animae meae.

Quandoquidem nimium occupati in curando corpore, parum de beneficijs illi a Deo collatis curamus. Ob quod ait S. Bernar. b Multi multa sciunt, & seipsos nesciunt, alios inspiciunt, & seipsos deserunt, Deum querunt per ista exteriora, deserentes sua interiora, quibus interior est Deus. Et illud. O anima Dei insignita imagine, decorata similitudine, desponsata fide, dotata spiritu, recepta sanguine, deputata cum Angelis, capax beatus iudicis, haeres bonitatis, rationis capax, quid tibi cum carne, unde tanta mala pateris?

1 Secundo, quod animae nostrae rationalis perfecta cognitio nulli unquam sine sacrarum literarum, aut fidei orthodoxae cognitione plene paruit. Quapropter omissa definitione animae, quam tradit Arist. & quamque explicat Angelicus, & omniscius ille Thom. d scilicet, Anima rationalis est actus corporis physici, organici, potentia vitam habentis: definiamus eam nostro proposito sic aptius: Anima rationalis est substantia per se subsistens, incorporea, immortalis, creata a Deo ex nihilo, ubi & quando infunditur corpori, ut sit forma substantialis eius, per se ad beatitudinem, per gratiam, & bona opera consequendam apta.

2 Dixi, Substantia, ne definitio careat genere, quo & differentia debet constare omnis optima definitio, quod docuit per theoriam Arist. e & per praxim & usum Iuriscōsultus Ulpianus f ubi Bart. & alij hoc explicant: & constat verbum substantia, esse generis ad animam humanam: omnis etenim anima humana est substantia, ut probat diuus Tho. g non tamen e contrario omnis substantia est anima humana.

Dixi, per se subsistens, ut differat ab anima vegetatiua plantarum, & a sensitiua ceterorum animalium, quae non possunt per se subsistere, ut probat idem sanctus Thomas. h

A 2

3 Dixi,

a Psal. 67.

b In princ. Meditationum

c Lib. 2. de 27 anima 1. 2. 4. & 5. d 1. par. qu. 76. art. 5.

e Libro 6. Topic. cap. 17 & 2.

f In lib. 2. de deo malo, & 1. ff. de testam.

g 2. 1. sent. dist. 3. q. 1. art. 6.

h 1. par. q. 95. art. 3. & 6. de q. 276. art. 2.

anima
quam
nam,
meri-
n bea-
le &
becca-
s pec-
es.
A E
is esse.
privata,
Ani

De essentia anime rationalis.

4

3 Dixi, Incorporea, ad differentiam substantiæ corporeæ, & ad damnationem Diogenis, & aliorum ethnicorū Philoſophorum, qui dixerunt, animam esse ventum, vel aërem, vt refert B. Isidorus a & S. Anthoni. b quos appellat hæreticos Tertullianistas Isidorus. c

Dixi, Immortalis, tum ad refundendam hæresim, quæ, vt ait Isidorus, d Arabicorum est dicentium, animam simul cum corpore interire: quod hæreticum esse declarauit Concil. Lateran. e & antea probauit S. Tho. f

4 Tum ad differentiã aliarum animarum, quæ cum suis corporibus moriuntur, vt ait ibidem S. Tho. & glossa, g quæ tamen innuit vnũ falsum (quod etiã male affirmat Ioan. Brunus) h quatenus loquitur de anima vegetatiua, qua viuimus, & sensitiua, qua sētimus: significat etenim in nobis esse tres animas, videlicet vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem, & morientibus nobis mori duas, quod vtique falsum est, quoniam nulla est in homine alia anima præter rationalem, vt habetur in lib. de Eccles. dogmat. i & late probat. B. Th. k Et ipsamet est vegetatrix, siue vegetatiua & sentiens, siue sensitiua: & intelligens, siue intellectiua.

Dixi, Creata a Deo, ad damnandam hæresim Tertulliani, asserentis animas ab Angelis creari, vt tradit B. August. l contra Symbolum Apostolorum & Niceni concilij, & cap. firmiter m quibus docemur, Deum esse creatorem omnium visibilibus & inuisibilibus.

Dixi, Ex nihilo, ad fugiendum hæresim Gnosticorum, qui, vt ait Isidorus n & refert August. o ob altitudinem scientiæ, quã sibi arrogabant, se ita appellare voluerunt, & dixerunt ex natura Dei creatas animas, & non ex nihilo: quæ hæresis fuit etiam Manicheorum, damnata per primum Conciliũ Bracharen. p in hæc verba: Si quis animas humanas, vel Angelos ex Dei credit substantia existisse, sicut Manichæi & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Dixi, vbi & quando infunditur corpori, ad fugiendum errorem Origenianorum, asserentium animas hominum, iam inde à principio mundi fuisse simul cum angelis creatas in cœlo, & inde postea mitti in corpora, vt ait Isidorus q & refert S. Th. r Contra item illos, qui asserunt, prius creari animas, quam in corpora mittantur, quod videtur sensisse glossa s dum ait, animam prius viuere quam sit in corpore: quod tamen hæreticũ esse dicit gloss. Ioan. t in hæc verba memoratu dignissima, quæ decerpere potuit ex Magistro senten. u Fides nostra est, quod quotidie Deus nouas creat animas, & infundit nouis corporibus, & infundendo creat animas, & creando infundit. Cui consonat S. Tho. communiter receptus. x Ita quod anima non creatur in cœlo, sed intra corpus: & non antequam infundatur, sed cum infunditur, vt infra y dicetur.

a Li. 11. originum siue etymologia. rum, cap. 1. de homine, & partibus eius b Part. 1. tit. 1. cap. 4. in prin. c Vbi supr. lib. 8. cap. 5. relatus in ca. pen. 24. quest. 3. d In cod. ca. 5. e Sess. 8. cap. 3. in prin. f 1. par. qu. 61. art. 3. ad 3. & 1. 2. q. 164. ar. 1. ad 1. g Clem. 1. par. 8. porro verb. intelle. & u. de sum. Trinit. & fid. Catho. h De sponsa. lib. conclus. 2. nu. 4. in cap. 15. i In princ. 10. 3. inter opera Aug. c. 15. k In 1. par. qu. 76. art. 3. & lib. 2. cor. Gent. c. 58. & de ant. art. 12. & quolibet. 1. q. 4. art. 1. l In lib. de hæresi. ad quod vult Deum, ca. 86. m De sum. Trin. & fide Cath. n In dicto cap. 55. vbi sup. cap. 6. o Cap. 5. p Vbi supr. q In 1. par. q. 2. 8. ar. 3. r Ca. si quis obiecerit. 1. quest. 3. s In quod veto non for. mat. 32. q. 2. t Lib. 2. di. 17. u In d. lib. 2. sen. di. 5. qu. 1. ar. 4. dist. 17. q. 2. ar. 2. & 1. part. qu. 90. art. 4. x Eodem n. 14.

5 Dixi, Vt sit nandam hæresim substantia runt, non esse talis, quos damna ro doctrinam omni in dubium, quod per se humani corp lice, inimicam fide tradit S. Thom. 6 Dixi, Ad ob illud vltimum sunt animæ nob e citatum à Mag sumum bonum in deret, ac possidem 7 Dixi, Per grati tradentiam (vt tiam naturalẽ c li gratiẽ iustifica dorus, / qui dar Conc. Africano erat. distinct. 4 & 8 Dixi, Et per gratiam, qua pe mo suis operibu Conc. Trid. l & rationis fungent actum moraliter fide perpolleat. ter constitutus est, niteat veteris vite baptizantur soli p arbitrio o & iuxta dicio rationis fu iam à natiuitate stri per baptis tiam consequunt eadem merita a & oblationes in opere operato, 9 Domini autem semper benedi precedente, in iustificata, sed e priam, vt ante d priuata beata &

5 Dixi,

5 Dixi, *Vt sit forma substantialis eius per se*, Primum ad declinandam hæresim eorum, qui dixerunt animam non esse formam substantialem corporis. Deinde contra eos, qui dixerunt, non esse talem formam, saltem in quantum est rationalis, quos damnauit concilium Viennense *a* in hæc verba: *Porro doctrinam omnem seu positionem, temere asserentem, aut verentem in dubium, quod substantia anima rationalis seu intellectiue vere, ac per se humani corporis non sit forma, velut erroneam, ac veritati Catholica, inimicam fidei, prædicto sacro approbante concilio reprobamus, & tradit S. Thomas. b*

6 Dixi, *Ad obtinendam beatitudinem, quo monstrarem finem illum vltimum & felicissimum, ad quem habendum creatae sunt animæ nostræ, ac subinde nos ipsi, iuxta illud B. Augusti, c citatum à Magistro. d Fecit Deus rationalem creaturam, quæ summum bonum intelligeret, & intelligendo amaret, & amando possideret, ac possidendo fruereetur.*

7 Dixi, *Per gratiam, ad excludendum errorem Pelagianorum tradentium (vt refert B. August. e) posse nos per solam potentiam naturalem cum cõkursu generali Dei, sine vlla ope speciali gratiæ iustificari, & glorificari, quos appellat hæreticos Iudorius, / qui damnati fuerant olim in Conc. Mileuitano, g & Conc. Africano, h relatis in tribus capitibus vltimis de cõsecrat. distinct. 4 & nouissime in Conc. Triden. i vt dicemus. k*

8 Dixi, *Et per bona opera, ad significandum quod licet primam gratiam, qua per baptismum, vel pœnitentiã iustificamur, nemo suis operibus de cõdigno mereri possit, vt definit præfatum Conc. Trid. l & docet S. Tho. m nullus tamen adultus iudicio rationis fungens lege cõmuni iustificatur, nisi præiudicio actu moraliter bono, à libero arbitrio suo producto, etiam si fide perpolleat, iuxta illud Aug. n Omnis, qui iam suæ vitæ arbitri constitutus est, cum accedit ad sacramentum fidelium, nisi cum pœniteat veteris vitæ, nouam non poterit inchoare, ab hac pœnitentia cum baptizantur soli paruuli immunes sunt: nondum enim vti possunt libero arbitrio & iuxta ea, quæ tradit S. Tho. p Adultus, inquam, iudicio rationis fungens, quia infantes, pueri, & adulti carètes iam à natiuitate ratione, ob merita Iesu Christi Domini nostri per baptismum communicata, eam nunc sub lege gratiam consequuntur, q & olim sub lege naturali, & scripta ob eadem merita applicata per circumcisionem, & alia sacrificia & oblationes in id institutas, consequentur: non tamen ex opere operato, sicuti nunc per sacramenta. r*

9 Domini autem nostri Iesu Christi anima illa gloriosissima & semper benedicta, lege priuata, sine vllò eius actu & merito præcedente, in primo suæ cõceptionis instanti, non solùm fuit iustificata, sed etiã beatificata quoad beatitudinẽ animæ propriam, vt ante & post alios declarat S. Tho. s Eadẽ item lege priuata beata & immaculata virgo Maria Dei mater in pri-

a In Clem. 1. parag. porro de sum. Trin. & fide Catho.

b Opusc. 24

c In Enchirid. c. 3. d In 2. libr. sent. dist. 1.

e In præcitato lib. de hæres. ad Quod vult Deum, cap. 88.

f In cap. penult. 23. q. 3. g Cap. 5.

h Cap. 20. i Sess. 6. ca. 1. & can. 1. 2. & 3.

k In præl. 3. num. 11. l Vbi supra, ca. 5. & can. 1. & 3.

m 1. 2. q. 112. artic. 1. & 214. art. 2.

n In libr. de pœnit. modic. cap. 2. & in cap. omnis, de conse. dist. 4.

o Quod ipsū ait in libr. de fide ad per. c. 50. & in cap. firmissime, 11. q. 1.

p 1. 2. q. 113. per totum. q Ca. maiores de cap.

r Cap. quod autem, & c. ex quo, de cons. dist. 4.

s 3. par. qu. 19. art. 3. & 9. lib. 1. ca. 2.

A 3

mo

dist. 1. art. 2.
 4. & seq. &
 opusc. 3. c.
 138.
 a in d. 3. par.
 qu. 17. art. 2.
 & 6 & q. 27.
 per tot. & 3.
 lib. sent. d. 3.
 q. 1. art. 1. & 2.
 h. 2. 1. par.
 q. 8. art. 2. ad
 9. & in 2. par.
 q. 46. art. 7. &
 in 2. lib. sen-
 tent. d. 2. q. 5.
 ar. 2.
 c. Lib. 6. de
 Trin. cap. 6.
 d. In d. 10. 2.
 lib. sent. dist.
 37.
 in præcitata
 2. par. q. 8. ar.
 2. & 3. lib.
 contra gent.
 ca. 63.
 f. Ca. singuli
 & cap. vbi
 art. de con-
 sec. dist. 2.
 g. Sess. 13. c. 3.
 h. In can. 3.
 i. Sup. num.
 2. & 3.
 k. Ca. firmiter
 de sum. Trin.
 & fid. Catho.
 l. Opusc. 29.
 m. In cap. in
 quadâ parag.
 sed aduertus
 celebrat.
 milla.
 n. In lib. 19.
 de ciuit. Del.
 cap. 3. per to-
 tum: & in li-
 quæ: veter.
 & noui testa.
 cap. 32. in ca.
 Moyses 2. q.
 2.
 o. 1. part. qu.
 96. a. 1. 4. & 2.
 qu. 70. art. 1.
 c. 2. lib. de a-
 nima, text. 3.
 p. In præcita-
 toca. Moyses.
 q. Parag. por-
 ro, de sum.
 Trin. & fid.
 Cathol.
 r. Sup. n. 5.
 s. In epist. 2.
 ad Corinth.
 cap. 4.
 t. Ibidem
 lect. 5.
 u. L. 1. q.
 d. art. 4. ad
 2. 2. 2. 2.

mo suæ conceptionis instanti, B. Itē Ioannes Baptista, & Hie-
 remias antequam nascerentur sine vllō sacramento & sacri-
 ficio fuerunt iustificati, iuxta ea, quæ leguntur, & notantur,
 Luc. 1. & tradit. S. Thom. 4

10 Tertio dicimus quod ex hac definitione sic explicata in-
 fertur primo, errare illos, qui imaginantur animas humanas esse
 diuisibiles, quales sunt animæ aliorū animantiū, habereq; ca-
 pitula, seu parua capita, brachiola, manusculas, & alia mēbra
 quæ respōdent corporis partibus, quas animant & informāt,
 Quoniā anima rationalis est res incorporea, est indiuisibilis,
 neque habet vlla talia mēbra: imo tota est in toto corpore &
 tota in qualibet eius parte quoad ipsam animæ substantiā &
 essentiā, quod docet S. Th. ab omnibus receptus b post bea-
 tum Augustinum, c quēadmodum Deus optimus maximus
 est totus in toto mundo, & totus in qualibet eius parte: quia
 est vbique secundum Magistrum, & alios, d & S. Th. e & sicut
 sanctissimū Christi corpus in almo & admirabili Eucharistiæ
 sacramento totū atque integrū est sub tota panis & vini spe-
 cie, & totū sub altera tantum ac qualibet eius parte, f & defi-
 niuit nuperrime sacrosanctū Concil. Triid. g declarando h he-
 reticam eum, qui negat totum Christi corpus contineri sub
 vnaquaque specie, & sub singulis cuiusque speciei partibus
 separatione facta.

11 Secūdo infertur, animā non esse hominē: tum quia anima,
 vt diximus i est substantia incorporea & immortalis, vt k tradit
 S. Th. l tū quia homo duabus partibus cōstat, anima nempe
 rationali & corpore. Id quod tradit grauiſſimus auctor In-
 nocent. tertius m in hæc verba: *Ad esse hominis duo principaliter
 exiſtunt, videlicet corpus & anima, ex quorū coniunctione verus homo
 subsistit*, quod ipsum antea docuit sanctissimus ille pater no-
 ster Augustinus, n & latius expressit diuus Tho. o post Aritt. p

12 Tertio infertur, cauendū esse, ne quis ex illis verbis eiusdē
 Augustini, q *Oportet primum domum compaginari, & sic habitatorē
 induci*, colligat id, quod vtinā nemo colligeret, nempe perin-
 de animam rationalem esse in corpore, ac motor nauis esse in
 nauī, & habitator domus in domo, & quod non sit vera, &
 essentialis forma humani corporis, quoniam hoc est hereti-
 cum, & damnatum per Clement. 1. r vt prædiximus. f

13 Quarto infertur, quod Paulus cum r appellat hominem in-
 teriorem partem intellectuā, & hominem exteriorem partem
 sensitiuam, noluit dicere, quod aliqua illarū pars separata sit
 homo, vt quidam hereticus Tertulianus nomine inde colle-
 git, auctore S. Tho. s sed quod secundum rei veritatem pars
 intellectuā est principalior pars hominis, & secundum ali-
 quorū falsam æstimationem pars sensitiua est pars princi-
 palior eius: & tō um solet interdum nominari à parte prin-
 cipaliori, vt declarat idem S. Thom. t

sup. præcitatum cap. 4. epist. 2. ad Cor.

14 Quinto infertur, non esse
 fideat, indeque
 per se totam im-
 met, in corde ta-
 vitam pertinen-
 lud Parthenic

Co
 Vila
 Illic
 Dis

Neque tamen
 cor ipsum anim
 sterius tempor
 eodem tempor
 iam ad id orga
 & cuilibet par
 tialis, & essent
 rus homo, vt c
 pto, b & ex Ma

Sexto infertur
 illud B. Augusti
 test, ideo in sang
 Sto B. Hiero. e
 verbum anima,
 ibidem glossa i
 partem pro tot
 habeat animal
 potest: sed sem
 dictū est, & pro

Septimo infertur
 origo Seminibus,
 dem verū in e
 immediate à I
 quod embryo
 te cælesti sit ill
 15 Octauo infertur
 pliciter scire pr
 (etiam iuris) co
 tum per illud o
 cognitionē fid
 lius, quam alia
 gulariter defin
 nes credere, fal
 hoc est crede
 sancta Cathol
 culos fidei sec

14 Quinto infertur, glossam illam a qua inquit, cor esse anima
idem, non esse ita intelligendam, quod anima soli cordi in-
spondeat, indeque reliquum corpus gubernet, sed quod licet
per se totam immediate omnes eius partes animet & infor-
met, in corde tamen operatur quamplurima eorum, qua ad
vitam pertinent, qua non operatur in alijs partibus, iuxta il-
lad Parthenices Marianae:

Cor prius ex illo, quoniam descendit in artus
Vitalis calor a pleno ceu flumina fonte:
Illic prima domus vitae, postrema per illud
Discedens terris animus vestigia ponit.

Neque tamen ex hoc elegar e e logio colligas, prius tēpore
cor ipsum animari, quā cetera alia corporis mēbra: nec po-
sterius tempore, quam illa desitui ab anima. Quoniā vno &
eodem tempore creatur a Deo ex nihilo intra corpusculum
iam ad id organice fabricatum & paratum, & simul ei toti,
& cuilibet parti, coniungitur tamquam forma eius substan-
tialis, & essentialis, ex qua & illo corpusculo constituitur ve-
rus homo, vt colligitur ex sancto Thoma communiter rec-
pto, b & ex Magistro, Scoto, & alijs. e

Sexto infertur, ad eundem item modum intelligendū esse
illud B. August. d Anima quia spiritus est, in sicco habitare nō po-
test, ideo in sanguine fertur habitare. Infertur itē, quod in illo di-
cto B. Hiero. e Nec potest vivere anima, nisi crescendi capax sit, per
verbum anima, intelligendum esse hominem animatum, vt
ibidem glossa intellexit per figuram Synecdochen, capiēdo
partem pro toto (quāuis recentior editio aptius pro anima
habeat animal). Anima enim humana nec augeri, nec minui
potest: sed semper manet eadem, & incorruptibilis, vt supra
dictū est, & probat S. Tho. f & Scotus, Bonaventura, & alij g

Septimo infertur, illud Virgilij, h Igneus est ollis vigor, & caelestis
origo Seminibus, quod glossa i intelligit de hominibus esse qui-
dem verū in eo sensu, quod origo hominū quoad anima est
immediate a Deo per creationē ex nihilo intra corpusculū,
quod embryo dicitur, nō autem in illo, quod de aliqua par-
te caelesti sit illa facta, hoc enim est, vt diximus, erroneum.

15 Octavo infertur, longe magis ē re nostra esse per se, & sim-
pliciter scire praedicta, eadēque ruminare, quā alias scientias
(etiam iuris) cognitioni fidei Catholicae minime necessarias,
tum per illud dictum Bernardi: k tum quia haec pertinent ad
cognitionē fidei orthodoxae, cuius studiū esse vtilius & me-
lius, quam aliarum sciētiarum, (etiam iuris, etiam laicis) sin-
gulariter definiuit Innocent. receptus, l tū quia oportet om-
nes credere, saltē implicite, omnia quae sunt Catholicae fidei,
hoc est credere in genere esse vera omnia, quae credit sacro-
sancta Catholica Romana Ecclesia, & etiam explicite arti-
culos fidei secundum S. Thomam m saltem eos quos illa so-
lemnizat,

a Cap. 1. de
sacramentis
in prin.

b 1. part. qd
50. art. 2. 3.
& 4. & qu
118. art. 2.
c In 2. libr.
sent. dist. 77.
d In prece-
to ca. Moyses
32. qu. 2.
e In lib. 2.
aduer. Iovin.
& in cap. ne
tales de cōse,
dist. 5.

f 1. part. qu. 75
art. 5.
g In 2. lib.
sent. di. 17.
h In 6. AEn.
i In parag.
fin. insti. de
iur. nat. gent.
& civ.

k Relatum
supra initio
huius praelu-
dij.

l In cap. fir-
miter, nu. 6.
de sam. Tri-
nit. & hae
Cathol.

m 2. 2. qu. 2.
art. 5. & 6.

Ibid. ar. 7.

lemnizat, secundum eundem, quoad hoc ab omnibus receptum. *4*
Nono infertur, quæstionis esse quotidianæ, An, & quantum
 peccent circa prædicta errantes? immo, An sint hæretici, a-
 deo ut incurrant censuras contra eos latas?

Ad quam quidem quæstionem dicendum videtur *primo*, quod
 peccant, nisi simplicitas, vel ignorantia iusta eos excuset: &
 quod sunt hæretici, si pertinaciter id teneant. *b*

b Arg. cle.
 1. de summa
 Trin. & fide
 Cath. parag.
 porro iuncta,
 glo. in verb.
 pertinaciter,
 de hæret. &
 elem. 1. 6. pe-
 nult. iuncta
 glo. eod. verb.
 de ysur. &
 tradit S. Tho.
 ubi supra.

cyt in 1. li.
 Dialogorum
 cap. 33. scribit
 S. Gregor.

Secundo, quod non sunt hæretici, si pertinaciter non errant,
 hoc est, si habent præparationem animi actualem, vel virtuale
 resipiscendi, & credendi contrarium, cum primum nouerint, id
 teneri pro fide ab Ecclesia Romana: quales arbitror innume-
 ros, qui simpliciter, & bona fide sine pertinacia imaginantur a-
 nimas humanas, exutas corpore paruulos quasi infantes: eo
 quod frequenter audiunt, vel legunt, animam sancti Pauli pri-
 mi Eremitæ visam fuisse in huiusmodi figura à sancto Anto-
 nio per Angelos in cælum deferri, ut in eius vita describit di-
 uinus Hieronymus, & animam sanctæ Scholasticæ à beato Be-
 nedicto eius fratre & alias ab alijs. Sicut & imaginatur An-
 gelos infantulos, & (quod peius est) imaginatur etiam ipsū
 Deum Patrem omnipotentem figuram cuiusdam vini grauis &
 senescentis: & Spiritum sanctum colubam: eo quod passim
 videtur Angelos pictos puerili figura in tabulis representationis
 Natiuitatis, & Ascensionis Domini nostri Iesu Christi, & As-
 sumptionis Deiparæ Virginis, & alibi sæpe: & eo quod videtur
 Deum Patrem representatum in figura grauis, seniorisque ho-
 minis, & Spiritum sanctum in specie columbæ, quas imagina-
 tiones falsas concipiunt, eo quod non satis docentur à parochis
 & concionatoribus, animas & Angelos non esse corporeos: &
 longe minus infinite Deum ipsum optimū maximum, licet
 per species corporeas represententur: & quod huiusmodi re-
 presentatio ideo fit, quia spiritalia, & incorporea nequeunt
 oculis corporeis representari talia, qualia vere sunt, & ita re-
 presentantur in figuris, quæ significant nobis, non quidem ea
 esse talis figure, sed aliquas earum virtutes, & proprietates ha-
 bere. Figura etenim infantilis animæ, quæ in cælum deferretur,
 significat eius innocentiam, & quod eiusmodi figura angeli or-
 nantis Christi Natiuitatem, & Ascensionem, & eius Mariæ ma-
 tris Assumptionem, significat simplicem, & præptam deuotionem
 ad eis ministrandum. Senilis vero ætas in Deo Patre sum-
 mam eius auctoritatem, & prouidentiam designat. Columbæ
 vero, quæ simplex & amans est figura, summam simplicitatem,
 & amorem Spiritus sancti, qui est summus & simplex amor Pa-
 tris, & Filij, eis consubstantialis. Nam si satis hæc doceretur, li-
 benter deponerent huiusmodi falsas imaginationes, crede-
 rentque firmiter, quod nec anima, nec Angelus, & longe minus
 Deus ipse Pater, nec Filius, qua parte est Deus, nec Spiritus
 sanctus ullatenus visu corporeo cerni possunt.

16 Tertio.

16 Tertio, quod
 piant prædictas
 quod Deus, Ang
 corporea, non so
 gulariter peccare
 de id faciant, per
 cui nemo huc v
 Panor. b commu
 imo neque pecc
 pinaretur Patre
 Filio, & Filium S
 Ecclesia iuxta A
 ni alia hæresi, qu
 ciens contrarium

17 Quarto, quod
 ad forum exteri
 les non sunt, & id
 litate personarū
 feruisse talia. e S
 quoad peccatū
 id sua culpa igno
 Tales enim, et si
 censendi hæretici
 censuras, & alia
 sunt tamen grau
 netur scire, non e
 differre clericos
 & clarius Panor
 satis declarent.
 paria sunt scire,
 illos, qui sciētes
 qui nesciunt, si
 lis qualis ignor
 posito saltem v
 terint esse de fi

Quinto, quod
 tum mentalis f
 pœnas à iure sta
 tale grauissimu

Circa prædic
 ci: alij peccant
 cant: vel solum

Primi ordini
 teneri à sancta
 non esse substa
 à corpore, quo

Secundo, qui

16 *Tertio*, quod cum, vt plurimum, nulli orthodoxorū concipiant prædictas imaginationes cum credulitate pertinaci, quod Deus, Angeli, & animæ habeant corpora, siue quod sint corporea, non solum non sunt censendi hæretici, imo nec regulariter peccare, saltem mortaliter, si simpliciter & bona fide id faciant, per id quod in simili singulariter dixit Innocentius. *a* cui nemo huc vsque quem viderim, contradicit & adilit Panorm. *b* communiter receptus, videlicet, non esse hæreticum, imo neque peccare eum, qui naturali ratione motus falso opinaretur Patrem in diuinis seniore & antiquiorem esse Filio, & Filium Spiritu sancto, modo paratus sit corrigi ab Ecclesia iuxta Augustin. *c* quod ipsum tenet Castrè. *d* de omni alia hæresi, quâ quis sine pertinaciâ credit, vel asserit, nesciens contrariū teneri à sancta Catholica Romana Ecclesia.

17 *Quarto*, quod hoc limitandum est primo, ne procedat quoad forum exterius, in quo præsumitur hæretici, licet vere tales non sint, & ideo vt plurimū, aliqua pœna maiore pro qualitate personarū plectuntur, qui probantur, vel cōfitentur asseruisse talia. *e* Secundo, ne procedat quoad forū conscientie quoad peccatū in ijs, qui tenentur scire illa esse de fide, licet id sua culpa ignorent, vel non animaduertant, nec considerent. Tales enim, etsi coram Deo, & in foro conscientie non sunt censendi hæretici, nec consequenter in illo foro incurrant censuras, & alias pœnas contra hæreticos statutas, censendi sunt tamen grauiter peccare, cū ignoratiâ iuris, quod quis tenetur scire, non excusetur quod satis sentit Innocentius. *b* dum sentit differre clericos à laicis in materia credendi fidei articulos: & clarius Panormit. *i* quâuis nec ipsi, nec alij, quod sciã, hoc satis declarent. Sed probatur ratione illa irrefragabili, quod paria sunt scire, vel scire debere, & cōstat grauissime peccare illos, qui sciētes, cōtrariū esse de fide, affirmant talia: ergo etiã qui nesciunt, si scire deberent, grauiter peccant, licet illa qualis qualis ignorantia & incogitantia cū fide implicita, & proposito saltem virtuali credendi quicquid nouerint, & aduertent esse de fide, à pertinaciâ, cœsura, & alijs pœnis excuset. *l*

Quinto, quod nullus prædictorum errorum, nec alius, si tantum mentalis fuerit, inducit excommunicationem, nec alias pœnas à iure statutas, licet vere sit hæresis, & peccatum mortale grauissimum. *m*

Circa prædicta ergo, alij peccant mortaliter, & sunt hæretici: alij peccant mortaliter, & non sunt hæretici; alij non peccant: vel solum venialiter.

Primi ordinis est primo, qui sciens & aduertens contrarium teneri à sancta Catholica Romana Ecclesia, credit animam non esse substantiam, quæ per se subsistere possit, differentem à corpore, quod informat. *n*

Secundo, qui cum eadem scientia credit, eam esse corporeã,

a In præcisa-
to c. firmiter
de uni. Trin.
& fid. Cath.
n. 7.
b In ead. rubr.
nu. 4. & seq.
c. in epi. 162.
& in c. dixit
apostolus, 24
q. 3.
d Lib. 1. ad-
uersus omnes
hæreses, c. 9.
e Arg. cap.
accusatus, in
prin. & parag.
1. & 3. de hæ-
res. l. 6.
f Vt præcisa-
ti asserno-
g. parag. no-
randum possi-
to sub cap. it-
quem præci-
tuerit, l. q.
4. cum gloss.
& omnibus
alijs scriben-
tibus, & c.
ignorantiâ.
cum glo. l. 1.
adnotatis de
reg. iur. lib. 1.
& tradit S.
Th. in l. 2. q.
76. a. 2. & 4. &
q. 90. a. 4. &
2. 2. q. 53. a. 2.
h In dicto c.
firmi, de sum-
Trin. & fide
Cath. num. 2.
i Vbi sup-
k. l. quod co-
mibi dare
oportet. si de-
reb. cred. c. 6.
multis ibi à
recentiori-
bus allatis.

l In quos fa-
ciunt hære-
stis fides, 24.
q. 1. & c. dixit
Apostolus.
ead. caus. q. 3.
quæ latius
tridit B. An-
ton. 2. par. tit.
12. c. 5. par. 1.
m Vt dicitur
infra, c. 11.
num. 22.

n Sup. num.
2. 3. & 10.

vg

IO De potent. anima, quatenus est vegetat.

- a Nam. 3. & 10. *Tertio*, qui cum eadem scientia credit, eam simul cum corpore intrare. *b*
- b Num. 3. *Quarto*, qui cum eadem scientia credit animas creari, ab angelis, vel esse de substantia vel parte Dei. *c*
- c Num. 4. & 14. *Quinto*, qui cum eadem scientia credit, omnes animas creari antequam infundantur corpusculis. *d*
- d Nam. 1. *Sexto*, qui cum eadem scientia credit, animam non esse formam substantialem humani corporis. *e*
- e Num. 5. *Septimo*, qui cum eadem scientia credit, posse nos saluari solum viribus naturalibus, & nostro libero arbitrio sine gratia speciali supernaturali. *f*
- f Num. 7. *Secundi ordinis* sunt, qui predicta credunt ignorantes, & vel non aduertentes contrarium teneri à sancta Ecclesia Catholica Romana, quod si scirent, & aduerterent, non crederent illa: sed sunt personæ quæ id scire, & aduertere debent. *g*
- g Num. 16. & 17. *Tertij ordinis* sunt, qui credunt predicta nescientes, nec scire debentes contrarium teneri ab Ecclesia. *h*
- h Ibidem.

De animæ potentijs, quatenus est vegetatrix, & sentiens.

PRÆLVD. II.

- 1 Anima potentia quid, & quotuplex.
- 2 Potentia sentiendi exteriores quinque,
- 3 Interiores quatuor.
- 4 Anima rationalis habet vim appetitiuam animæ sensitivæ.
- 5 Sensualitas appellatur vis appetens, sensibilis, irascibilis, & concupiscibilis.
- 6 Anima rationalis distinguitur à potentijs sensitivis.

DE potentijs animæ, quatenus est vegetatrix, & sentiens, dicimus pauca. *Primo*, quod potentia, seu virtus, siue vis animæ, de qua hic agimus, est proximum principium operationis eius, vt satis colligitur ex Thoma. *i*

Secundo dicimus, quod diuina bonitas eam ornauit omnibus potentijs, virtutibus, & viribus, quas habet anima vegetans, siue vegetatiua, qua plantæ viuunt, adeo quidem, quod merito anima rationalis posset appellari vegetatrix, siue vegetatiua, vt resolute ait Ioann. Maior. & Siquidem cū in homine, vt dictum est supra, vna sola sit anima, & videamus eam nutriri, augeri, & perfici, & nutritum, auctum, & perfectū similem sibi generare, consequens plane est, eius animū habere omnes vegetatiuæ animæ potētias, vires, & facultates, quæ sunt tres, *Nutritiua*, quæ conseruat corpus, *Augmentatiua*, quæ auget & perficit illud, & *Generatiua*, quæ sibi simile producit,

iuxta

1. 1. part. 9. q. 7. ar. 1. & 4. & q. 70. per totam.

2. lib. sent. dist. 16. q. 2. 1. Prælu. 1. num. 4.

iuxta illud Arist. limento vti, & a
 2 Tertio dicim
 potentijs, virib
 adeo quidē vt
 tiens, siue sens
 videamus, ho
 tiam motiuam
 sentire & cog
 animæ sensiti
 & exteriorē. E
 sunt quinque,
 Tactus, quos re
 tionem sensiti
 res, quæ sunt q
 3 Prima est, c
 cipere interius
 sensus exterior
 Imaginatiua, se
 recipit Sēsus o
 recipere inter
 liter quam pe
 lupum esse su
 ficium est con
 æstimatiua re
 Auicennam a
 superuacane
 4 Quarto dic
 tentiam appet
 petere ac ren
 quidem pote
 mag quæ vo
 etiam Magist
 5 Quinto dici
 appetitiua se
 Concupiscibilis
 uenit cum se
 siue nolle illa
 re per prædi
 conueniāt. Tr
 per quæ imp
 conuenire vi
 est potentia
 prædictas du
 quoad aliqu
 étante ration
 auendum ill